

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Hello language centre s.r.o. , Novinářská 1254/7, 709 00 Ostrava – Mariánské Hory

Číslo projektu: CZ. 1.07./1.3.00./48.0027

Školka nové generace – předškolní výchova a vzdělávání 21. století

Závěrečná evaluační zpráva

Nastavení a cíle projektu Školka nové generace

Cílem projektu Školka nové generace je rozvoj pedagogických pracovníků a učitelů mateřských škol z MS kraje a JM kraje v oblasti polytechnického vzdělávání a oblasti osobnostního a sociálního rozvoje. Zároveň jsme si stanovili za cíl maximální přizpůsobení vzdělávací nabídky cílové skupině na základě analýzy potřeb. Z té vyplynula poptávka po prakticky zaměřených seminářích, kde nosnou částí budou praktické ukázky a zkoušení aktivit vedoucí k rozvoji polytechnické výchovy v MŠ. V oblasti osobnostního a sociálního rozvoje vzešla z pohovorů s vedením mateřských škol poptávka po zaměření na poznání sebe sama a nastavení zrcadla, jakožto základnímu kameni, na kterém lze stavět další dovednosti a kompetence, spíše než po rozvoji pedagogických kompetencí. S ohledem na výše uvedené, provádíme průběžnou evaluaci zaměřenou na naplnění potřeb a na proces a sumativní evaluaci zaměřenou na efekt. Cíle evaluace byly stanoveny následovně:

1. vyhodnocení posunu v oblasti polytechnického vzdělávání zúčastněných jednotlivců (před workshopem a po workshopu/ech)
2. přínos do praxe - využitelnost představených aktivit
3. spokojenost účastníků s obsahem, formou, organizací a lektorským zabezpečením vzdělávacích aktivit
4. spokojenost mateřských škol a přínos (nejen) pro rozvoj polytechnického vzdělávání z pohledu vedoucích pracovníků mateřských škol.

Klíčová aktivita 1: Další vzdělávání pedagogických pracovníků MŠ v oblasti polytechnického vzdělávání

V rámci první klíčové aktivity byly pro pedagogy připraveny 2 typů workshopů. Workshopy z oblasti polytechnického vzdělávání, vycházející z center aktivit a principů programu Začít spolu, v délce trvání 12 hodin a workshop věnovaný možnostem využití interaktivních tabulí v prostředí MŠ v délce 6-ti hodin. Celkem se uskutečnilo 19 workshopů. Workshop s názvem Dovednosti pedagoga s interaktivní tabulí v počtu 6 opakování (4 v MS kraji a 2 v JM kraji) a 13 polytechnických workshopů se 4 různými tématy: Zahrada (3 opakování: 2x MS kraj, 1x JM kraj), Pokusy a objevy (4 opakování: 3x SM kraj, 1x JM kraj), Dílna (3 opakování: 2x SM kraj, 1x JM kraj) a Kostky a manipulační hry (3 opakování: 2x SM kraj a 1x JM kraj).

Způsob hodnocení

Po každém workshopu byla zjišťována zpětná vazba formou dotazníku. Účastníci byli před každým workshopem a po workshopu dotazováni, jaká je jejich představa o tom, co vše polytechnická výchova zahrnuje a jak konkrétně ji lze naplňovat a rozvíjet v podmínkách MŠ. Své vnímání vyjadřovali na škále od 1 do 10, kde 1 vyjadřovala prakticky žádnou představu o možnostech jak uplatňovat polytechniku v MŠ a 10 naopak zcela konkrétní představu o tom, co polytechnická výchova zahrnuje a jakými aktivitami ji v MŠ lze rozvíjet. Zajímali nás také

názor účastníků na obsah a formu workshopu a samozřejmě lektora. Dále jsme zjišťovali spokojenost s organizačním zajištěním (informacemi, občerstvením a místem konání). Ve finále jsme zkoumali Net Promoters Score, což je ochota doporučovat produkt/službu/společnost/značku svému okolí - v tomto případě workshopy- kolegům a známým. Jde o rychlý a jednoduchý nástroj měření "zákaznické loajality", který nám umožňuje porovnávat workshopy mezi sebou, dává nám i lektorům rychlou zpětnou vazbu a spolu s rozбором odpovědí na další otázky nám poskytuje informace o tom, co je třeba zlepšit. Výsledky mohou dosahovat hodnot od -100 až do +100. Interpretace hodnot se liší do značné míry podle odvětví a produktů. Obecně jsou však kladné hodnoty považovány za dobré a hodnoty nad 50 za výborné.

Obr.1 :Způsob výpočtu Net Promoters Score (NPS)

Workshop TVOŘÍME ZAHŘÁDKU ANEB POLYTECHNICKÉ V MŠ

Cílem workshopu bylo pochopit princip samostatného objevování a poznávání formou hry, na nichž stojí centra aktivit v programu Začít spolu, vyzkoušet si dle instrukcí odborníka vybrané aktivity vhodné pro centrum zahrada a také nápady na práci s vodou a pískem, rozvíjející polytechnickou výchovu. S pomocí lektora a experta si vytvořit zásobník aktivit a činností vhodných do přírody, na zahradu nebo do koutku písek – voda a získat tak motivaci a informace pro založení zahrádky ve vlastní mateřské škole.

Aby byl ověřen přínos workshopu pro pedagogy z pohledu polytechnické výchovy, účastníci odpovídali před i po workshopu na následující otázku: "Jaká je vaše představa o tom, co polytechnika zahrnuje a jak ji lze konkrétně rozvíjet v podmínkách MŠ?" Své odpovědi označovali na škále 1-10. Z hodnoty 5,4 (před workshopem) došlo k významnému posunu na 9,4 (po workshopu). Významný byl posun na zmíněné škále i z jiného pohledu. Přes 94% pedagogů před workshopem označilo hodnotu 7 a nižší (což znamená, že měli žádné, nebo slabší ponětí o tom, co vše polytechnika v MŠ může obnášet), zatímco po workshopu stejné množství pedagogů (přes 94%) uvedlo hodnotu vyšší než 7! To znamená, že tento workshop

z pohledu účastníků značně pomohl rozvinout představu o možnostech polytechnické výchovy v podmínkách MŠ, pomohl jim získat konkrétní nápady jak s dětmi pomocí jednoduchých a dostupných pomůcek, objevovat přírodu a její zákony.

Dotazník zpětné vazby:

<https://docs.google.com/forms/d/1STrAXJgkKfKiJsrCCdfmE11zWtNWpdMaRPyjAGETWZs/vi ewform>

Pedagogové vnímali tento kurz jako velice přínosný a 86% by ho zcela jednoznačně doporučilo svým kolegům. Takovéto NPS skóre ukazuje na nadstandardní počet "advokátů" tématu i lektora mezi pedagogy. Velký ohlas sklidila práce s pískem, jednoduché práce s odlitky a inspirace otisku rostlin na plátno. Dále různé návody na jednoduché pokusy. Líbily se rovněž kachle z těsta. Jednotlivé aktivity umožňovaly jednak si osobně vyzkoušet práci, ale také sdílet zkušenosti a nápady s kolegy.

S organizací (místem konání, občerstvením a potřebnými informacemi) byli účastníci velice spokojeni. Co se týče obsahu tak 96% bylo zcela spokojeno, 4% zúčastněných by přivítalo větší míru aktivního zapojení - vyrábění a zkoušení. Pokud jde o burzu námětů do praxe, překvapivě přes veškeré nadšené ohlasy by 35% pedagogů uvítalo ještě více námětů. To si nelze vyložit jinak, než že je představené aktivity natolik nadchly, že i přes prakticky nabitě 2 dny - neměly dost.

Vybrané komentáře a ohlasy účastníků:

"Nejcennější byly všechny aktivity, které jsme si mohly vyzkoušet. Skvělá lektorka, určitě bych chtěla zachovat témata a pokračovat."

"Práce s pískem, tipy na oživení vyučování aktivitami s vodou s jednoduchými nástroji (hadice, svorky aj.) Na sobotu jsem se těšila a ráda bych se zúčastnila pokračování. Co dodat?"

"Zjistila jsem, že mám zbytečné obavy, že děti něco nezvládnou. Velkou cenu pro mě má, že děti pracují samostatně. Inspirace: zahrada nastojato, roztloukání přírodnin na látku a těsto."

Workshop POKUSY A OBJEVY ANEB POLYTECHNICKÉ VZDĚLÁVÁNÍ V MŠ

Cílem workshopu bylo podpořit poznávání a objevování přírodních zákonů u předškolních dětí formou hry. Zažít pokusy na vlastní kůži, rozšířit si znalosti z přírodovědných oborů, vytvořit si s pomocí experta zásobník pokusů a objevů vhodných pro děti předškolního věku a nabýt tak větší jistotu, bylo cestou jak motivovat pedagogy k aplikaci těchto aktivit do vlastních ŠVP.

Z mapování představ o polytechnické výchově v MŠ u účastníků před workshopem a po workshopu (na škále 1-10) vyplynulo následující: průměrná hodnota před workshopem byla 7,1 a po workshopu 9,3. Zajímavý pohled na zmíněnou škálu přináší i následující srovnání: hodnotu 10 (která znamená, že účastníci mají konkrétní představu o tom, jakými aktivitami naplňovat a rozvíjet polytechnickou výchovu v MŠ) před workshopem označilo pouze 17,4% respondentů, zatímco po workshopu to bylo téměř 61% respondentů.

NPS skóre vyjadřující procento spokojených, kteří by tento workshop bez výhrad a jednoznačně doporučili je pro tento workshop 100%, což je výsledek, který lze vidět jen málokdy. Znamená to, že se nevyskytují žádní (ani skrytí) kritici, ani pasivní účastníci, které to příliš nezaujalo, pouze samí příznivci a advokáti workshopu jako celku. Několikrát se v odpovědích pedagogů vyskytlo ocenění velkého množství různorodých druhů pokusů (například výroba modelovací hmoty, dále chemické pokusy, kdy největší úspěch měl pokus z kukuřičného škrobu s vodou). Moc se líbily aktivity s krabicí a magnety.

Dotazník zpětné vazby: <https://docs.google.com/forms/d/1zFvvp0FJFvSVvmiMKzv-n0sVDgZaVyoKipG2v3whZRE/viewform>

S organizací (místem konání, občerstvením a poskytnutými informacemi) byli účastníci spokojeni. Jde-li o obsah a formu workshopu, tak všichni byli maximálně spokojeni (100%) a doporučují zachovat současné nastavení kurzu. S lektorkou, jejím výkladem i připravenými aktivitami byli pedagogové nadmíru spokojeni. O maximální spokojenosti svědčí následující komentáře: pěkné, úžasná pozitivní žena – paní učitelka, výborné, přínosné, obohacující.

Vybrané komentáře a ohlasy účastníků:

“Jednoduchost pokusů a možnost využití pomůcek běžně dostupných (např. na výrobu modelovací hmoty).”

“Druhy a možnosti pokusů: není to drahá záležitost a všechny jsou poutavé! Cenné nápady jak motivovat a zaujmout děti.”

“Co vše je pokus a jak lehce jej lze provést! Lektorky byly skvělé pokladnice nápadů.”

“Doporučila bych všem. I ženy mohou porozumět fyzice a chemii!”

“Uvědomila jsem si, že není třeba se těchto činností s dětmi zbytečně obávat. Děkuji.”

Workshop DÍLNA PRO KUTILY ANEB POLYTECHNICKÉ VZDĚLÁVÁNÍ V MŠ

Cílem workshopu DÍLNA bylo uvědomit si důležitost rozvoje zručnosti a fantazie pro zdravý dětský vývoj. Vyzkoušet dle instrukcí přítomného experta aktivity vhodné pro rozvoj manuální zručnosti a kreativity a navrhnout možné obměny a další možnosti využití představených pomůcek a nářadí. Vědět jak založit a čím vybavit centrum aktivit DÍLNA.

Z dotazování před workshopem a po workshopu, co vnímají pod pojmem polytechnika v MŠ a nakolik mají konkrétní představu o možnostech jejího rozvíjení v MŠ vplynulo následující. Průměrná hodnota před workshopem byla 6,6 a po workshopu 9,2 z čehož lze usuzovat, že workshop pomohl rozvinout konkrétní představy o tom, jak s pomocí nářadí a snadno dostupného materiálu rozvíjet u dětí manuální zručnost a kreativitu a tím i polytechnickou výchovu. Pozoruhodné je i další zjištění, že 86% pedagogů se před workshopem necítilo jistých v tom, jakými aktivitami lze naplňovat a rozvíjet polytechnickou výchovu v MŠ a na škále od 1 do 10 označilo hodnotu 8 a nižší. Zatímco po workshopu to bylo pouze 18% účastníků, což je významný posun.

Dotazník zpětné vazby:

https://docs.google.com/forms/d/1RZzungewzVlKa1cwFqX2S_e8EZgY9ybCK6BpdB9N9bA/vi_ewform

81,9% pedagogů považuje kurz za přínosný a rozhodně by ho doporučilo svým kolegům. Účastníci ocenili zejména praktické aktivity a výrobky. Velký úspěch sklídila práce s nářadím (vrtačkou), zatloukání hřebíků, řezání pilou. Moc se líbila práce se dřevem a dlátem. Rovněž druhá část v MŠ byla pro pedagogy zajímavá a přínosná. Pedagogům se líbil způsob, jak zaujmout a motivovat děti k technicky manuálním činnostem.

Pokud jde o organizační zajištění kurzu (místo konání, občerstvení a poskytnuté informace) tak pedagogové byli spokojeni. Procento zcela spokojených se pohybuje mezi 95% a 100%. Po obsahové stránce bylo 96% zcela spokojeno a pouze 4% částečně spokojeno. Z dalších odpovědí týkající se formy workshopu vyšlo doporučení - zařazení ještě více praktických vyrábění a zkoušení (14%), případně větší prostor na sdílení nápadů a tipů (18%). S lektorkou, jejím výkladem i připravenými aktivitami byli účastníci spokojeni. K lektorovi byly následující komentáře: srozumitelný výklad; paní lektorka perfektní; super; velmi inspirující; pozitivní.

Vybrané komentáře a ohlasy účastníků:

“Nejcennější poznatek: že my dospělí se bojíme, že děti něco nezvládnou, ale ony lehce zvládnou!”

“Užila jsem si práci v dílně. Ocenila jsem i konzultaci nad časovým režimem. Našla jsem se v tom!”

“Jak zaujmout a namotivovat děti k technickým a manuálním činnostem.”

“Ukázky výrobků, možnost vyzkoušení práce s nářadím. Skvělý výklad. Těším se na další setkání a nápady.”

“Práce s vrtačkou, zatloukání hřebíků, řezání pilou a mnohé další – vše bylo přínosné a vše jsem si užila.”

Workshop KOSTKY, HRY a STAVEBNICE JINAK ANEB POLYTECHNICKÉ VZDĚLÁVÁNÍ V MŠ

Cílem workshopu bylo uvědomit si význam centra KOSTKY A MANIPULAČNÍ HRY pro rozvoj kompetencí, vědět jak centrum založit a vybavit ve své školce. Dále vyzkoušet si dle instrukcí přítomného experta práci se stavebnicí MERKUR a získat praktické tipy a rady na další činnosti vhodné pro děti předškolního věku, které by pomohly rozvíjet manuální zručnost, schopnost soustředit se na stanovený úkol, pracovat dle návodu, ale také stimulovat vlastní tvořivost a fantazii.

Z mapování představ o tom, co vše polytechnika zahrnuje a jak ji lze rozvíjet v podmínkách MŠ vyplynulo, že před workshopem pouze 25% pedagogů vnímalo polytechnickou výchovu jako každodenní součást jejich programu v MŠ (to znamená, že na škále 1-10 vybralo 10), zatímco po workshopu to bylo již 67% pedagogů. Z toho vyvozujeme, že workshop naplnil očekávání účastníků a také své cíle. Mnozí si uvědomili, že to, co s dětmi běžně dělají, je

součástí polytechnické výchovy, případně si uvědomili širší význam některých činností a rozšířili databanku svých her a aktivit o nové nápady.

Dotazník zpětné vazby:

<https://docs.google.com/forms/d/1T4SX2pINNIBxT3Wek48itS2p7yEDVOHOI61tqidqnGI/viewform>

Z výpočtu Net Promoter Score vyplývá, že 69% pedagogů považuje tento workshop za přínosný a doporučilo by ho svým kolegům. (Číslo nižší ve srovnání s jinými workshopy je s největší pravděpodobností způsobeno tím, že náplní byla práce s pomůckami často známými. A byť dle slov respondentů byl workshop inspirující, ve srovnání například s pokusy, nebo inovativními aktivitami na zahradě, pokulhával. Svou roli zde sehrála dozajista i skutečnost, že pedagogové za sebou měli již několik workshopů a stáží, byli nabití nápady a bylo mnohem těžší je nadchnout a ohromit.) Ocenili zejména inspiraci centrem aktivit Kostky, tipy na nové stavebnice a práci s nimi. Vítaný byl exkurz do historie stavebnice Merkur a netradiční náměty co z ní stavět v podání „merkurového nadšence“ pana Mládka. Úspěch měly také všechny praktické aktivity, jako např. stavění lodě, které umožňovaly jednak si osobně vyzkoušet práci se stavebnicí, ale také si vyměnit zkušenosti a uvědomit si, jak intenzivní nástroj k rozvoji kooperace, komunikace a obohacení slovníku „obyčejná“ stavebnice může být.

S organizací (místem konání, občerstvením a poskytnutými informacemi) byli účastníci spokojeni. Procento zcela spokojených se pohybuje mezi 93% a 100%. Co se týče obsahu, 82% bylo zcela spokojeno, 18% jen částečně. Z dalších odpovědí týkající se formy workshopu, lze usuzovat, že by tito účastníci uvítali ještě více praktických nápadů a tipů (25%), případně větší míru zapojení a zkoušení (7%). S lektorkou, jejím výkladem i připravenými aktivitami byli spokojeni. Uvádíme některé z účastnických komentářů, které hovoří za vše: super, skvělé, bez chyby, přínosné, příjemné.

Workshop VYUŽITÍ INTERAKTIVNÍ TABULE SMART BOARD ANEB POLYTECHNICKÉ VZDĚLÁVÁNÍ V MŠ

Cíl workshopu spočíval v získání přehledu o možnostech využití interaktivní tabule ve výuce mateřské školy. Vědět, jak bezpečně obsluhovat interaktivní tabuli. Chápat, kdy je vhodné využít který typ cvičení a vyzkoušet si vytvořit vlastní interaktivní cvičení. Z představených a vytvořených cvičení si umět vybrat a aplikovat vhodné prvky pro svou výuku.

Vysoká míra spokojenosti a ochota doporučit tento workshop (95,5%) vypovídají o tom, že očekávání účastníků a vytyčené cíle byly naplněny. Pedagogové ocenili zejména tvorbu tabulek, her, pomůcek – například pexeso, tvoření a návody jednotlivých cvičení, průběžnou práci s notebookem během výkladu, tvorbu vlastní prezentace. Vítány byly názorné ukázky a

možnost ihned vše si vyzkoušet, najít v počítači jednotlivé položky, programy vyrobit a následně znovu procvičit. Velký úspěch měla Lesson activity toolkit 2.02.

Dotazník zpětné vazby:

<https://docs.google.com/forms/d/1Ke7Qu40aRZwMfaKF6W90mwyoLvzk30wF3j4IJT2Cy90/viewform>

S organizací byla většina účastníků spokojena. Drobné výhrady se vyskytly k místu konání (preferance v místě pracoviště) a informovanosti (bez bližší specifikace). Obsah vyhovoval prakticky všem účastníkům, s mírou výkladu lektora i mírou zapojení byli všichni spokojeni. Pokud jde o formu workshopu 21% účastníků by uvítalo ještě více praktických nápadů a tipů. S lektorkou, jejím výkladem i připravenými aktivitami byli velice spokojeni. Uvádíme některé z účastnických komentářů, které hovoří za vše: velice srozumitelné, přehledné, super, systematické, bez chyby, přínosné, příjemné.

Vybrané komentáře a ohlasy účastníků:

“Praktické a dobře vysvětlené úkoly. Osobně mě nejvíc zaujalo pexeso. Povedený workshop.”

“Ocenila jsem ukázky práce s existujícími programy a jejich dostupnost. Lesson activity toolkit 2.02.”

“Naučila jsem se tvořit vlastní výukové aplikace – super!!!”

“Nejlepší aktivita? Samostatná tvorba vlastní aktivity z nabídky TOOLKIT s podporou lektora. Odkazy na webové stránky. Děkuji za systematický výklad.”

Klíčová aktivita 02: Další vzdělávání pedagogických pracovníků MŠ v oblasti osobnostního a sociálního rozvoje

Kurz osobnostního rozvoje aneb najdi a poznej sám sebe

Cílem 40 -ti hodinového kurzu, bylo v 5-ti volně na sebe navazujících dnech ukázat pedagogům jak předcházet nevhodnému chování a stresu, jak lépe zvládat emočně náročné situace a předcházet tak vyčerpanosti či možnému syndromu vyhoření. Díky novým prožitkům i znalostem z oblasti komunikace, motivace a time managementu spolu s individuální konzultací, poskytnout konkrétní doporučení pro profesní růst i osobní rozvoj.

Způsob hodnocení

Průběžně, po jednotlivých tématech, byla zjišťována rychlá zpětná vazba formou osobních rozhovorů bezprostředně po kurzu. (Na jejím základě byl Mgr. Sekera požádán o více příkladů a praktických situací ze života a rozšíření pracovních listů pro účastníky.) Po ukončení všech 5-ti seminářů jsme získávali písemnou zpětnou vazbu. Jejím předmětem bylo celkové hodnocení kurzu (vlastními slovy), spokojenost s organizací (informace, občerstvení a místo konání), hodnocení lektorů ve 3 kategoriích (obsah, forma a srozumitelnost podání a přínos do praxe) přičemž hodnotit bylo možno známkami 1-4 (jako ve škole). V závěru jsme

se dotazovali na přínos diagnostického testu pro osobní a profesní život a náměty na další vzdělávací témata.

Hodnocení

Z průběžných zpětných vazeb vyplynulo, že pedagogové považovali jednotlivá témata za inspirující a obohacující pro profesní i osobní život. Někteří našli novou motivaci pracovat sami na sobě, udělat si čas sám na sebe, uvědomili si vlastní limity, zamysleli nad nároky, které sami na sebe kladou - prostě v mnohých ohledech si nastavili zrcadlo, což je přesně to, co vyplynulo jako zadání mateřských škol z analýzy potřeb před zahájením projektu. Spíše než rozvoj pedagogických kompetencí, poznání sebe sama a rozvinutí sebereflexe.

Při podrobnějším zkoumání jednotlivých témat a lektorů jsme zjistili, že nejméně uchopitelné a do praxe využitelné a přínosné bylo překvapivě téma Zdravé komunikace s Mgr. Sekerou. S obsahem bylo zcela spokojeno nebo spokojeno (hodnotili známkou 1 nebo 2) 87% účastníků, se způsobem podání 90%, ale s přínosem do praxe jen 63% z nich. To znamená, že třetina účastníků shledala prožitkové aktivity a předané informace za málo nebo vůbec užitečné pro osobní a profesní život (hodnotili známkou 3 nebo 4), nebo pro ně bylo obtížné přenést zkušenost ze semináře a nalézt paralelu mezi prožitým a vlastní praxí.

Naopak jednoznačným "vítězem" se staly semináře Mgr. Haldy - Poznej sám sebe, abys lépe porozuměl/a ostatním. Obsah ohodnotilo známkou jedna téměř 97% účastníků, shodné bylo i hodnocení způsobu podání. Jako velmi přínosný ohodnotilo seminář 87% účastníků. Se seminářem, jehož obsahem bylo uvědomění si své role v kolektivu, vymezení pedagogických a rodičovských kompetencí a limitů, pochopení příčin nepřiměřené reaktivity a uvědomění si jak na ni, bylo naprosto spokojeno nebo spokojeno (známka 1 nebo 2) po všech stránkách (obsah, forma, užitek) 100% účastníků.

Seminář jehož nosným tématem bylo (Sebe)řízení s Mgr. Kapsovou byl účastníky hodnocen taktéž velmi pozitivně. Jen 3% účastníků měly výhrady k obsahu a způsobu podání. Ostatní naopak ocenili profesionální přístup, připravenost a přehledné materiály, které umožňovaly se kdykoliv k tématu vrátit. Uvědomění si dlouhodobých osobních i profesních cílů, překážek které brání jejich naplnění a cest jak tyto překážky odbourat a stát se efektivnější při dosahování vytyčených cílů, ocenilo jako užitečné pro osobní i profesní život 93% pedagogů. K organizaci celého kurzu ani k organizaci jednotlivých seminářů (informacím, občerstvení a místu konání) nebyly prakticky výhrady.

Formulář zpětné vazby v příloze č.1 k závěrečné evaluační zprávě.

Z ohlasů a komentářů účastníků:

"Aby člověk mohl dělat dobře svoji práci musí znát své LIMITY - kurz mi je pomohl nastavit, zejména p.Halda."

"Výborně sestavený cyklus kurzů, kvalitní lektori - přínos pro osobní rozvoj."

"Jsem nadšená! Děkuji, že bylo něco podobného zprostředkováno. Profesně mě to velice obohatilo a motivovalo."

"Velmi přínosné, vhodná témata, osobně bych uvítala pokračování, nebo (po čase) opakování."

"Moc mi to pomohlo, takové kurzy by měly být pravidelně."

Klíčová aktivita 03 a 04: Stáže tuzemské a zahraniční

Cílem této aktivity bylo umožnit pedagogům načerpat zkušenosti a příklady dobré praxe z úspěšných mateřských škol z ČR i zahraničí, které splňovaly některé z těchto kritérií:

- předškolní zařízení, které uplatňuje prvky polytechnické výchovy v každodenní praxi
- předškolní zařízení, které je úspěšné a nabízí specifický program práce s dětmi
- předškolní zařízení, které se má zájem podělit o své zkušenosti s dalšími pedagogy.

Celkem se uskutečnilo 17 stáží, 11 domácích a 6 zahraničních, jichž se zúčastnilo celkem 77 pedagogů. Pro spolupráci se podařilo získat 5 tuzemských a 3 zahraniční předškolní zařízení, různorodého zaměření:

- firemní (univerzitní) MŠ VŠB-TUO uplatňující v každodenní praxi prvky polytechnické výchovy,
- soukromou mateřskou školu Hello Teddy s bilingvní výukou a s prvky programu Začít spolu
- MŠ Čeladenská Beruška, která pracuje v programu Začít spolu a navíc se zaměřuje na enviromentální výchovu
- MŠ Čelakovského Havířov - pracují v programu Začít spolu, mají třídu pro děti s narušenou komunikační schopností
- MŠ Hochmannova, Brno - předškolní zařízení fungující na principech programu Začít spolu
- Kelmės „Kūlverstuko“, Litva - státní předškolní zařízení pro děti od 2 do 7 let, pečující i o děti se speciálními vzdělávacími potřebami (řečové vady, pohybové, mentální postižení, autistické děti)
- American School of Wroclaw, Polsko - soukromé, mezinárodní předškolní zařízení s hlavním dorozumívacím jazykem angličtinou
- Huntingfield Pre-School, Velká Británie - předškolní zařízení pro děti od 2 do 5-ti let s dopoledním provozem.

Způsob hodnocení stáží

Účastníci hodnotili stáž vždy písemně po jejím ukončení. V průběhu stáže vyplňovali Deník stáže (ten se zaměřoval na program a postřehy účastníka k aktivitám, pomůckám, uspořádání, organizaci, které jej zaujaly a rád by je aplikoval ve své mateřské škole). Po ukončení stáže byla vypracována Zpráva ze stáže, která obsahovala krátký dotazník zjišťující přínos stáže pro pedagoga a také Inspiromat, kam byla zaznamenána aktivita, která nejvíce zaujala a stála by za sdílení s dalšími kolegy. Kromě písemného hodnocení byla průběžně zjišťována zpětná vazba telefonicky i formou osobních rozhovorů jak od účastníků, tak od mentorů stáže. Ta se zaměřovala spíše na průběh a organizaci. Na některých zahraničních stážích byl přítomen koordinátor, který měl možnost osobně vidět prostředí a program hostitelské organizace, zjišťovat průběžnou zpětnou vazbu, případné nejasnosti doladit nebo

domluvit úpravu programu a pomáhat tlumočit, což bylo účastníky velmi kvitováno, neboť mohli proniknout do většího detailu fungování mateřské školy a lépe je pochopit. Pro úplnost je dobré doplnit, že nezanedbatelná zpětná vazba byla získána také od pedagogů, kteří se na nás začali sami obracet v průběhu realizace projektu s žádostí o účast, neboť získali od kolegů kladné reference.

Hodnocení přínosu tuzemských stáží

Na otázku “Získal/a jste inspiraci a informace důležité pro Vás a Vaši profesi?” odpovědělo 89% účastníků “rozhodně ano” (na škále 1-10, kde 1= rozhodně ne, 5= částečně, 10= rozhodně ano označili hodnoty 9 a 10). Další otázka směřovala k přínosu stáže z pohledu polytechnického vzdělávání a byla měřena na stejným způsobem jako předchozí otázka. Hodnoty 9 nebo 10 zvolilo 81% účastníků, pouze 6% účastníků vybralo na škále hodnoty 4,5 nebo 6, které vyjadřovaly pouze částečnou inspiraci pro polytechnickou výchovu. S ohledem na skutečnost, že hostitelské organizace byly vybírány na základě 3 různých kritérií, kde uplatňování polytechnické výchovy bylo pouze jednou z možností, považuje realizátor projektu toto číslo za velmi příznivé a potěšující. Odpovědi se lišily samozřejmě v závislosti na tom, v jakém předškolním zařízení se stáže zúčastnili. Z pohledu inspirace pro polytechnickou výchovu byly nejuspěšnější mateřská škola VŠB- TUO a MŠ Čeladenská Beruška. S organizací byla naprostá většina účastníků spokojena (91%), drobné výhrady se vyskytovaly k nedostatečné informovanosti nebo pozdním informacím (obvykle způsobeno komunikačním šumem v MŠ, nebo špatnou mailovou adresou - učiněna opatření), nebo způsobu proplácení stáží (až po absolvování - což bylo neměnné.)

A jaké aktivity konkrétně účastníky nejvíce zaujaly?

V mateřské škole VŠB-TUO to byly všechny pokusy, které si pro účastníky připravila mentorka. Vítězem se stal pokus nazvaný “sopečná činnost”. Ten ve svých Inspiromatech uvedlo 5 účastníků. Dále zaujalo měření pH, výroba ekoplastelíny nebo vodního kolotoče.

V mateřské škole Čeladenská Beruška se aktivity měnily v závislosti na ročním období a tak se v zimním období nejinspirativnější aktivitou stala výroba krmítka pro ptáčky a pozorování chování ptactva v zimě, zatímco na podzim to byl otisk ruky dotvořený v dílně nebo pokusy s magnetickým autíčkem.

V mateřské škole Hello Teddy patřily mezi oceňované výukové bloky angličtiny, která je přirozenou součástí denního programu i práce a vybavení v centrech aktivit, dále pak aktivity Česko srdce Evropy nebo výpočet stáří stromů.

V MŠ Hochmanova v Brně nebyl žádný favorit mezi shlédnutými aktivitami, zaujaly zřejmě všechny: výroba stroje na něco za použití nejrůznějších drobných předmětů (kelímky, kolíčky, zátky, víčka aj), dále brčková struktura z brček a dlaždičkových spojů a dále tvoření dle vlastní fantazie a rozvoj prostorové orientace.

V MŠ Čelakovského v Havířově bylo tématem týdne Moje město. Práce v centrech aktivit i vypracované Inspiromaty toto téma výstižně odrážejí. V dílně výroba semaforu, v centru Knihy a písmena výroba sádrových odlitků písmen HAVÍŘOV, v kostkách stavění objektů vyskytujících se ve městě (sportoviště, Kaufland...aj) v centru domácnost výroba domů z těsta a jejich následné pečení.

Hodnocení přínosu zahraničních stáží

Spektrum odpovědí na otázku "Získal/a jste inspiraci a informace důležité pro Vás a Vaši práci?" bylo velmi rozmanité. Od hodnocení číslem 1= rozhodně ne (na stupnici od 1 do 10), což uvedlo 8% respondentů, jako částečně přínosnou hodnotilo stáž 20% pedagogů (hodnoty 5 a 6) a 40% pedagogů shledala stáž rozhodně inspirativní a přínosnou (uvedli hodnoty 9 a 10, kde 10 = rozhodně ano). Důvodem hodnocení stáže jako nepřínosné bylo navštívené předškolní zařízení (American School of Wroclav), které dle vyjádření účastníků funguje ve zcela jiném režimu než na jaký jsme zvyklí u nás. Zaměřuje se hlavně na znalosti, matematiku a rozvoj anglického jazyka. Má minimum prostoru pro volné hraní a manuální činnosti. Co se týče přínosu pro polytechnické vzdělávání, je rozptýl odpovědí ještě větší. 24% shledává stáž z tohoto pohledu nepřínosnou (zvolili hodnoty 1-3 na škále 1-10), 28% ji hodnotí jako částečně přínosnou pro polytechnickou výchovu (na škále vybrali hodnoty 4-6) a zbylých 48% respondentů vnímá stáž jako přínosnou či dokonce rozhodně přínosnou pro rozvoj polytechnické výchovy ve vlastní MŠ. Různorodost odpovědí se odvíjí od navštíveného zařízení. Nejlépe je z tohoto pohledu vnímána mateřská škola ve Velké Británii a nejhůře již zmíněná mezinárodní škola v Polsku.

V mateřské škole Kelmé v Litvě patřily u obou skupin k inspirativním hodiny tělesné a hudební výchovy. Hodina tělocviku s předškoláky, měla velmi dobrou motivaci, propojení s aktuálním tématem (na jaře například byly děti v rolích včelek). Pedagogové byli nadšení zejména z existence tělocvičny, která takovéto pohybové aktivity umožňovala a z doprovodu na klavír, který zabezpečovala po celou dobu druhá pedagožka, specializující se v MŠ pouze na hudební výchovu (jednotlivá oddělení mají v hudebním sále hodiny hudební výchovy s touto učitelkou.) Také Jarní svět květin a bylin poskytl drobné inspirace: obrázky jarní přírody a květin (na interaktivní tabuli - poznávání), vaření a ochutnávání čaje z nasbíraných bylin, tvorba kytiček z geometrických tvarů.

V American school of Wroclav v Polsku to byly pouze drobné aktivity, jelikož mateřská škola se soustředí hlavně na školní přípravu - na výuku angličtiny a matematiky. Jednalo se tedy o společnou výrobu pomůcek - písmenek (jejich vystřihování a zdobení), výroba dinosaurů z plastelíny dle fantazie, nebo motýlka z papíru při příležitosti oslav Dne země.)

Z aktivit shlédnutých v Huntingfield Pre-School ve Velké Británii účastníky zaujala tvorba dopravních prostředků v dílně (z krabic od bot, potravin, kartonových tvarů s pomocí hřebíčků, kladiva a lepidla), hra "na spisovatele" - rozvíjení vlastních příběhů a skládání je do knihy s pomocí obrázků, hrátky s pěnou, práce s modelínou (zvířátka) a následné porovnávání hmotnosti, nebo propojení cvičení s procvičováním první hlásky, také výroba přání ke Dni otců s využitím těstovin a dalších dostupných potravin, nebo "pískoviště" z těstovin ve třídě.

Sumativní evaluace projektu

Sumativní evaluace se zaměřovala na spokojenost mateřských škol s projektovými aktivitami a hodnocení jejich přínosu pro polytechnickou výchovu v MŠ z pohledu vedoucích pracovníků mateřských škol. Podklady byly shromážděny z osobních rozhovorů s ředitelkami

mateřských škol a formou písemného hodnocení tam, kde nebyl možný osobní kontakt. Data byla získávána v průběhu června a července, s odstupem po ukončení většiny aktivit. Zajímalo nás zejména co konkrétně již v mateřských školách využili a vyzkoušeli a na co se chystají v dohledné době, co jim nejvíce pomohlo při aplikaci aktivit ze seminářů ihned do praxe a jakou podobu nejčastěji tyto aktivity měly.

Z četných rozhovorů a odpovědí vyplývá, že témata i aktivity byly vhodně vybrány, jelikož mezi využitými náměty se objevily aktivity ze všech workshopů i ze stáží a jen těžko mezi nimi lze hledat favorita.

Z jednotlivých workshopů byla využita a vyzkoušena celá paleta aktivit. Vzhledem k aktuálnímu ročnímu období a počasí byly často zmiňovány aktivity na zahradě jako založení květinové nebo bylinkové zahrádky, pozorování života žížal, ploštic, berušek - prostě všeho co žije na školní zahradě s využitím lupy i mikroskopu, výchova motýlů (motylárium), pozorování mravenců v gelovém mraveništi, pokusy s vodou (výroba vodního potrubí) nebo tvorba herbáře. Pokusy a objevy patřily mezi aktivity, které vzbuzovaly nadšení u pedagogů i u dětí. Pokusy byly prováděny jednak ve třídách, podle náročnosti a věku dětí byly buďto pouze předvedeny, nebo je děti prováděly samostatně pod dohledem pedagoga. V několika školkách uskutečnili i odpoledne s pokusy pro děti a rodiče, které byly vyhodnoceny jako velmi zdařilé. Mnohé mateřské školy se nechaly inspirovat na stážích a workshopech a zřídily koutek pro pokusy a objevy, nebo přímo zřizují některá centra aktivit dle vzoru programu Začít spolu. Jedna mateřská škola zmiňuje zřízení kabinetu polytechnické výchovy s vhodně vybavenými pomůckami. Zpětnou vazbu o tom, jakou radost a nadšení pokusy vzbuzují v dětech, poskytují pedagogům i rodiče, kteří popisují o čem všem jim děti doma vykládají. Další oblastí, do které byli hojně zapojeni rodiče (přesněji řečeno tatínkové, případně dědečkové) byla práce se stavebnicí Merkur. Její využití v různých podobách zmiňuje snad každá školka, která se zúčastnila workshopu Kostky a manipulační hry a obdržela tuto stavebnici. Vyskytla se i jedna připomínka, že je stavebnice pro děti příliš těžká. Propojení rozvoje polytechnické výchovy s rodinou je využíváno i u námětů z workshopu Dílna. Mateřská škola například realizuje dlouhodobější projekt Den pro mou rodinu, v rámci nějž zařadili i práci s náradím a v dílně a s ohledem na ohlasy v tom plánují pokračovat. Často se objevuje také inspirace kostkovištěm. Mateřské školy přeorganizovaly prostor pro práci se stavebnicemi, nebo přímo zřídily, či plánují zřídit kostkoviště. Zmiňují zde i dopad na děti, které zde začaly pracovat nejen individuálně, ale spojuje se jich 5-6, které se domlouvají na společné větší stavbě.

Z dalších dopadů projektu stojí za to zmínit například "pedagogickou dílnu" na téma "Podněty z tuzemských a zahraničních stáží", úpravy tříd, zahrady a výzdoby školy, uplatnění dobrých nápadů na spolupráci s rodinou a režimové požadavky, k čemuž se pedagogové inspirovali na domácích nebo zahraničních stážích.

Co se týče formy, v jaké byla polytechnická výchova nejčastěji zaváděna do praxe, pak nejvíce (přes 50%) respondentů uvedlo, že se jedná o pravidelné, polytechnicky orientované aktivity začleněné do programu, dále jsou to nárazově začleňované aktivity, tak aby zapadaly do ŠVP a obohacovaly naplánovaný program. Nejméně mateřských škol využívá specificky zaměřených dnů (např. Den s pokusy a objevy, Vodní den apod.)

Pokud jde o to, co významně přispělo k tomu, že mnohé aktivity již byly aplikovány a na další se mateřské školy připravují, pak jako nejdůležitější se jednoznačně ukázala možnost prakticky si vše osobně vyzkoušet a osahat si pomůcky. Dále pak skutečnost, že mnohými pomůckami odcházel účastníci vybaveni rovnou z workshopů (nenastala tak časová prodleva mezi absolvováním kurzu a možností aplikace, vzniklá například sháněním pomůcek). Pedagogové se tak "svezli na vlně" nadšení, se kterou přicházeli z workshopů a část jej přenesli na děti. Možnost vidět, zda a jak centra, aktivity a pomůcky fungují jinde (nejen v rukou pedagogů, ale také v rukou dětí) považuje za důležité asi třetina pedagogů. Pro mnohé to byl ten poslední střípek do mozaiky, aby se odhodlali vyzkoušet věci, které se jim jevily jako těžké, nebezpečné nebo z jiných důvodů nerealizovatelné.

Závěrečné shrnutí

Cílem projektu byl rozvoj pedagogických pracovníků v oblasti polytechnického vzdělávání předáním praktických námětů a návodů na aktivity a pomůcky vhodné pro polytechnickou výchovu v MŠ, prostřednictvím tuzemských a zahraničních stáží za účelem načerpání inspirace a také přispěním k rozvoji v oblasti osobnostní a sociální díky seminářům zaměřeným na poznání sebe sama a nastavení zrcadla.

O tom, že se projektové cíle podařilo naplnit svědčí všechny ty založené koutky pro pokusy, kostkoviště, bylinkové zahrádky, odpoledne strávené s rodiči nad stovebnicí Merkur, nebo vyráběním v dílně a mnoho dalších počinů, popsanych v části sumativní evaluace, věnované aplikaci a využití. Z těch máme největší radost, protože to znamená, že se podařilo víc, než jen předat databanku námětů. Vzájemnou synergií projektových aktivit se podařilo pedagogy motivovat k následné aktivitě a v mnohých případech i docílit změny postoje k polytechnickému vzdělávání.

Největší podíl na tomto výsledku mají polytechnické workshopy a tuzemské stáže. Ty zřejmě zafungovaly jako nečekaný motivátor a akcelerator. Otevřely pedagogům oči a ukázaly jim, čeho všeho jsou děti schopné a jak samostatně a ukázněně dokáží pracovat, když k tomu mají vhodné podmínky a správné zadání. Také na kolik věcí jsou schopny přijít samy a co všechno pochopit, či dokonce samy odvodit! Bylo to tím, co i těm posledním "nevěřícím tomášům" vzalo vítr z plachet a dalo jim chuť a odvahu se pustit do zavádění novinek.

Poněkud nejasně měřitelný je dopad kurzu Osobnostního rozvoje. I ten však sehrál svou nemalou roli a přispěl k celkovému výsledku. Zvednuté sebevědomí, zklidnění, nalezení nové síly a motivace, či schopnost si lépe zorganizovat čas nebo účinněji prosazovat své myšlenky a požadavky byly cennými zbraněmi, kterými byli pedagogové vybaveni do další práce na zavádění a uplatňování polytechnické výchovy do programu na svých pracovištích.

Specifickou úlohu mezi projektovými aktivitami sehrály zahraniční stáže. Jak vyplynulo ze zpětných vazeb, neznamenal až tak velkou inspiraci pro rozvoj polytechnické výchovy, neboť většina předškolních zařízení, která se do projektu byla ochotna zapojit, neměla srovnání a nedokázala specifikovat, nakolik mohou být jejich programy pro naše pedagogy přínosné v oblasti polytechnického vzdělávání. To ale nebylo ani hlavním záměrem

zahraničních stáží. Jejich hlavním smyslem byla inspirace v tom nejširším smyslu slova. Získat představu, jak fungují předškolní zařízení v jiných zemích, na jak rozdílných principech mohou být některá založená a v jak rozdílných podmínkách mohou pracovat. Prostě rozšířit si obzory a zjistit, že neexistuje jediná správná a možná cesta. To vše jsou cenné zkušenosti, které jsou nepřenositelné a nelze jich nabýt jinak, než na vlastní kůži. Větší úspěšnost zahraničních stáží v budoucnu, by bylo možné zabezpečit větším počtem navštívených předškolních zařízení v daném městě nebo jeho okolí.